

Amalie Skram, novelle

Karens jul

På en av dampskipskaiene i Kristiania lå for en del år siden et gråmalt trehus med flatt tak uten skorsten, omtrent 4 alen langt og litt kortere på den andre kanten. I begge tverrveggene var det et lite vindu, det ene like overfor det andre. Døren vendte mot sjøsiden og kunne lukkes både innvendig og utvendig med jernkroker, som ble heftet fast i kramper av samme metall.

Hytten var opprinnelig blitt oppført til ferjemennene, for at de skulle ha tak over hodet i regnvær og i vinterkulden, når de satt og drev og ventet på at noen skulle komme og forlange båt. Senere, da smådamperne mer og mer slukte trafikken, var ferjemennene trukket annetstedshen. Så ble huset bare benyttet leilighetsvis av hvem det kunne falle seg. De siste som hadde gjort bruk av det, var noen stenarbeidere, når de holdt sine måltider to om gangen, da de en sommer reparerte på kaistykket i nærheten.

Siden var det ingen som tok notis av den gamle, lille rønne.

Den ble stående hvor den stod, fordi havnevesenet ikke fikk det innfall å ta den bort, og fordi ingen inngikk med klage over at den stod i veien for noen eller noe.

Så var det en vinternatt i desember måned bortunder jul. Det drev så smått med snø, men den smeltet mens den falt, og gjorde den klebrige mølje på kaiens brosten alt våtere og fetere. På gasslyktene og dampkranene lå snøen som et grålighvitt, fintfrynset overtrekk, og kom man tett ned til skipene, kunne man skimte gjennom mørket at den hang i riggen som girlander mellom mastene. I den mørkegrå, disige luft fikk gassflammene i lyktene en skitten, branngul glans, mens skipslanternene lyste med et grumset-rødt skinn. Av og til skar den knallende lyd av skipsklokkene med et brutalt gnelder gjennom den fuktige atmosfære, når vakten om bord slo glass til avløsning.

Politikonstabelen som patruljerte på kaien, stanset ved gasslykten utenfor det forhenværende ferjemannshus. Han trakk sitt ur frem for å se hvor langt natten var leden, men idet han holdt det opp mot lyset, hørte han noe som lignet barnegråt. Han lot hånden synke, så seg om og lyttet. Nei, det var ikke så. Opp igjen med uret. Lyden var der atter, denne gang blandet med en sakte tyssen. Igjen lot han hånden synke, og igjen ble det stille. Hva djevelen var dette for narreri? Han gav seg til å snuse om i nærheten, men kunne ingenting oppdage. For tredje gang kom uret opp mot gasskinnet, og denne gang fikk han fred til å se at klokken straks var 4. Han drev oppover, forbi huset, undret seg litt, men tenkte sluttelig at det vel måtte ha vært

innbilning, eller hvordan det nå kunne henge sammen.

Da han en stund etter kom samme vei tilbake og nærmet seg huset, skottet han til det. Hva var det? Så han ikke noe røre seg der inne? Gasslyktene utenfor kastet fra begge sider skinnet inn gjennom vinduene, så det tok seg ut som var det tent lys der inne.

Han gikk bort og kikket inn. Ganske riktig. Det satt et vesen på benken tett under vinduet, en liten sammenkrøket skikkelse, som bøyd seg forover og puslet med noe han ikke kunne se. Et skritt omkring hjørnet og han stod ved døren og ville inn. Den var stengt.

«Lukk opp» - ropte han og banket på.

Han hørte det fare opp med et sett, det kom som et svakt forskrekket utrop, og så ble det ganske stille.

Han banket igjen med sin knyttede neve og gjentok:

«Lukk opp, Dere der inne! Lukk opp på øyeblikket.»

«Hva er det? Herregud, her er ingen her» - kom det forskremt fra tett ved døren.

«Lukk opp. Det er politiet! »

«jøsses, er det polletie! - Å kjære, vene, det er bare meg, jæ gjør ingenting, bare blottenes sitter her, skjønner Dere.»

«Kan Dem ikke se til å få opp døren med Dem, eller Dem ska få ant å vite. Vil Dem . . .»

Han kom ikke lenger, for i det samme gikk døren opp, og i neste nå lutet han seg gjennom åpningen inn i det lave rom, hvor han akkurat kunne stå oppreist.

«Er Dem galen! Itte lukke opp for politiet! Hva tenker Dem på?»

«Om forlatelse, hr. polleti - jæ lukker jo opp, ser Dere.»

«Det var nok også beste råen» - brummet han.

«Hva er du for en, og hvem har gitt deg lov til å ta lossement her? »

«Det er bare meg, Karen» - hvisket hun. «Jæ sitter her med ungen min. »

Politikonstabelen tok den talende nærmere i øyesyn. Det var et tynt, lite fruentimmer, med et smalt, blekt ansikt og et dypt kjertelarr på det ene kinn, rett opp og ned som en stake, og øyensynlig neppe ganske voksen. Hun var iført et lysebrunt overstykke, en slags kofte eller jakke, hvis snitt røpet at den hadde kjent bedre dager, og et mørkere kjoleskjørt, som hang i laser forneden og nådde henne til anklene. Føttene stakk i et par hullete soldatstøvler, hvis åpninger foran var uten snørebånd. I den ene arm holdt hun en bylt filler, som lå tvers på hennes liv Ut av byltens øverste ende stakk noe hvitt. Det var et barnehode, som diet hennes magre bryst. Om hodet hadde hun en tjafs av et tørkle, som var knyttet under haken; bak i nakken stakk hårflisene frem. Hun rystet av kulde fra øverst til nederst, og når hun flyttet seg, klisset og knirket det i støvlene, som stod hun og stampet i en grøtaktig substans.

«Jæ trudde itte det ku sjenera noen» - ble hun ved i en pipende tone - « det står jo her, dette kotte! »

Politikonstabelen fikk en beklemmende fornemmelse. I det første øyeblikk hadde han tenkt å drive henne ut med fyndige ord og la henne slippe med en advarsel. Men da han så på dette elendige barnet som stod der med det lille kryptet i armen og trykket seg opp til benken og ikke torde sette seg av frykt og ydmykhet, gikk det en slags rørelse igjennom ham.

--

Neste natt da han kom forbi hytten, stanset han og så inn. Hun satt i en skrå stilling, tilbakelent mot vinduskarmen Hennes profil med knyttetørkleet om hodet tegnet seg svakt mot ruten. Barnet lå ved brystet og diet. Hun rørte seg ikke og syntes å sove.

Ut på morgenen slo det om til frost. I løpet av den neste dag gikk termometret ned til 12 grader. Det ble gneldrende kulde med klar og stille luft. På vinduene i det lille ferjemannshus kom det et tykt lag av hvitt rim, som gjorde rutene aldeles ugjennomsiktige.

Julaften ble det igjen værforandring. Det tødde og dryppet allestedsfra. Man var nesten nødt til å gå med paraply, enskjønt det ikke regnet. Nede på kaien var alle pakkhusvinduene atter blitt isfri, og føret var verre enn noensinne.

Om ettermiddagen ved totiden kom konstabelen der ned. Han hadde hatt fri de siste par netter på grunn av en forkjølelsesfeber, som legen hadde gitt ham attest for. Nå skulle han ut og snakke med en fyr på et av dampskipene.

Hans vei falt forbi huset. Enskjønt det allerede var begynt å skimre, så han det dog i flere skritts avstand, det som brakte ham til å stanse og bli så underlig ille ved. Der satt hun i nøyaktig den samme stilling som hin natt for to dager siden. Det selvsamme stykke profil på ruten. Han anstilte egentlig ikke noen refleksjon derover, bare følte seg grepet av gru over dette forstenede selvsamme. Det gikk et uvilkarlig gys gjennom ham. Skulle det være hendt noe?

Han skyndte seg bort til døren; den var stengt. Så slo han i stykker en rute, fikk fatt på en jernstang, som han strakte inn gjennom åpningen og hektet med den kroken av krampen. Trådte så inn, sakte og forsiktig.

De var stendøde begge to. Barnet lå opp til moren og holdt ennå i døden brystet i munnen. Nedover dets kinn var det fra brystvorten silt noen dråper blod, som lå størknet på haken. Hun var forferdelig uttært, men på ansiktet lå det som et stille smil.

«Stakkars jente, for jul hun fikk,» mumlet konstabelen, mens han visket seg i øyet.

«Men kanskje det er best som det er for dem begge to. Vårherre han har nå vel en mening med det. »

Han gikk ut igjen, trakk døren til og gjorde kroken fast. Skyndte seg så på stasjonen for å melde tildragelsen.

Den første arbeidsdag etter julehelgen lot havnevesenet det gamle ferjemannshus rive ned og transportere bort. Det skulle ikke stå der og være tilholdssted for alskens løsgjengere.